

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

ФАТХУТДІНОВ Василь Гайнулович - кандидат юридичних наук, доцент

В работе исследована научная проблема правового регулирования обеспечения общественной безопасности. Определены перспективные направления дальнейших исследований по рассмотренным вопросам.

Ключові слова: громадська безпека, система громадської безпеки, Міністерство внутрішніх справ.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Нормативно-правові заходи посідають провідне місце по своїй значущості, і саме нормативно-правове забезпечення є одним із пріоритетних напрямів діяльності уповноважених державних органів у ході функціонування системи забезпечення громадської безпеки.

При цьому виникає потреба більш широкого використання досягнень сучасної юридичної науки, оскільки досліджуючи практику, вона допомагає напрацьовувати практичні заходи стримування негативних проявів суспільства через регламентацію забезпечення громадської безпеки правовими методами.

Необхідність робіт з удосконалення вже наявної нормативної бази і розробки проєктів нових нормативних документів викликані змінами, які постійно відбуваються в суспільно-політичних відносинах. А отже чинна нормативно-правова база у сфері громадської безпеки потребує подальшого вдосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій у яких започатковане розв'язання проблеми та виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячена стаття

У вітчизняній науці питання забезпечення громадської безпеки завжди займали важливе місце й активно досліджувались. Значний внесок у таку розробку зробили праці В.Б. Авер'янова, О.Ф. Андрійко, М.І. Ануфрієва, О.М. Бандурки, Ю.П. Битяка, С.М. Гусарова, В.В. Ковальської, А.Т. Комзюка, О.Л. Копиленка, О.Ю. Синявської, О.П. Рябченко, О.М. Подоляки, С.Г. Стеценка та інших.

Окремим питанням щодо правового забезпечення громадської безпеки були присвячені праці таких вчених: О.О. Бабінової, С.С. Гречанюка, Д.Г. Заброди, В.К. Колпакова, О.М. Музичука, О.Д. Поліщука, А.В. Сергєєва та інших.

Разом з тим, проблематика комплексного правового регулювання забезпечення громадської безпеки потребує додаткового наукового аналізу.

Постановка завдань

Основними завданнями, розв'язанню яких присвячена дана стаття, є наступні.

1. Дослідити наукову проблематику правового регулювання забезпечення громадської безпеки.

2. Визначити перспективні напрями подальших розвідок з досліджуваних питань.

Виклад основного матеріалу

Перспективи розвитку законодавства України, яким урегульовуються суспільні відносини у сфері громадської безпеки обумовлені закономірностями укріплення правової держави і охоплюють питання конституційних основ цієї та інших важливих напрямків діяльності.

На сьогоднішній день криміногенна ситуація в країні посилює напруженість у суспільстві, становить реальну загрозу економічній стабільності держави, її національній безпеці та конституційному ладу. Рівень криміналізації найважливіших сфер життєдіяльності держави зумовлює необхідність реалізації додаткових скоординованих заходів правоохоронного, економічного і соціального характеру [1, С.31].

Для цілей нашого дослідження під змістом громадської безпеки слід розуміти систему взаємопов'язаних суспільних відносин, що проявляються в поведінці людей, їх діяльності, вчинках переважно в громадських місцях. Громадська безпека зводиться до результатів реалізації усіх видів соціальних норм та принципів поведінки, що відображають інтереси людей, а також тих, хто реально має та виконує владні повноваження.

Суть громадської безпеки полягає в її соціальній значимості – забезпечення нормальних умов життя, побуту і відпочинку людей, суспільного спокою, ефективної трудової діяльності, охорони честі і гідності людини. Вона розглядається як стан захищеності духовних та матеріальних цінностей суспільства, встановленого порядку діяльності державних і громадських організацій, охорони прав і свобод людини і громадянина, усього суспільства від зовнішніх та внутрішніх загроз, який забезпечує умови для нормальної життєдіяльності та розвитку.

Система громадської безпеки представляє собою сукупність органів державної влади, органів та служб, а також державних та недержавних організацій, окремих громадян, що в межах своєї компетенції або особистої ініціативи виконують завдання щодо забезпечення громадської безпеки [2, С.47].

Громадська безпека і громадський порядок – взаємопов'язані категорії, що мають певні притаманні їм особливості, але при

цьому вони не є тотожними. Громадська безпека охоплює всю систему суспільних відносин, що складаються у сфері адміністративно-політичної та соціально-економічної діяльності, є об'єктом правового регулювання, а правова охорона громадської безпеки пов'язана з існуванням комплексу правових норм, що створюють необхідну базу для підтримки і зміцнення правопорядку. Належні громадська безпека і правопорядок – це результат дії законності, реалізованої свободи суб'єктів правовідносин.

Будь-яке правопорушення в тій, чи іншій мірі впливає на стан суспільної безпеки. Тому важливо, на наш погляд, громадську безпеку та громадський порядок розглядати не як родові, а як загальні об'єкти адміністративних правопорушень і закріпити це у законодавстві України про адміністративні правопорушення.

Нормативна база являє собою організаційно-функціональний образ системи забезпечення громадської безпеки, виражений юридичною мовою і який відповідає її цільовому призначенню. При цьому правові норми забезпечують моделювання як самої системи забезпечення громадської безпеки, так і її підсистем, нормування і формалізацію їх функціональних, організаційних та інформаційних структур, а також самі виконують інформаційну функцію.

В структуру системи законодавчого регулювання і забезпечення громадської безпеки входять норми різних галузей права – конституційного, кримінального, кримінально-процесуального, адміністративного та інших. Адміністративно-правові засоби забезпечення громадської безпеки становлять більшість серед інших правових приписів та організаційних заходів, оскільки стосуються сфери управління та захисту прав і свобод громадян при їх здійсненні. Норми, що регулюють відносини у сфері громадської безпеки знаходяться в різних інститутах адміністративного права (порядок управління, охорона довкілля, державна служба, адміністративна відповідальність і т.і.).

Значна частина правовідносин в цій сфері тією чи іншою мірою законодавчо врегульована, в першу чергу, це стосується

ся порядку звернення із скаргами в судові органи, органи виконавчої влади, місцевого самоврядування, недержавні організації, розгляду пропозицій, клопотань та скарг громадян, застосування адміністративних стягнень та деяких інших заходів адміністративного примусу, реєстраційної діяльності, дозвільної системи. Відомо, що регулювання таких відносин здійснюється законами, іншими нормативними актами, де поряд з матеріальними нормами містяться і норми процедурного (процесуального) характеру.

Адміністративні засоби охорони громадської безпеки – це визначені законодавством способи впливу на відношення в сфері громадської безпеки, що застосовуються уповноваженими на це органами і посадовими особами з метою її надійної охорони та забезпечення, запобігання та недопущення правопорушень, притягнення до адміністративної відповідальності правопорушників.

Результати проведеного нами дослідження свідчать про важливу роль мір адміністративної відповідальності у забезпеченні громадської безпеки. Вона є складним соціальним явищем, оскільки, по-перше, є складовою частиною юридичної відповідальності, по-друге, мають власну внутрішню структуру та складові елементи, якими слід вважати: функції, принципи, завдання, цілі, норми матеріального та процесуального права, протиправна поведінка та її наслідки для суспільства, суб'єкти такої поведінки, відношення суб'єкту до скоєного ним правопорушення та його наслідків (вина); правові відносини, органи адміністративної юрисдикції; санкції; процесуальні дії; учасники провадження (потерпілі, свідки, експерти, адвокати, та інші), тощо.

У цілому, нормативно-правові акти, що регулюють процеси забезпечення громадської безпеки, можуть бути класифіковані за:

- 1) суб'єктами правотворчості;
- 2) юридичною силою;
- 3) порядком прийняття;
- 4) назвою;

5) порядком набрання чинності та дії тощо [3, С.10].

Аналіз нормативно-правового підґрунтя забезпечення громадської безпеки свідчить,

що на сьогоднішній день в Україні певною мірою врегульована більшість процесів пов'язаних з досліджуванним колом питань.

Значну роль в забезпеченні громадської безпеки, прав та свобод громадян, їх об'єднань відіграють адміністративно-процесуальні норми, оскільки за своєю структурою адміністративний процес охоплює діяльність від підготовки до прийняття законодавчого акта чи акта управління до його реалізації, проведення в життя державними і недержавними структурами, а також застосування заходів примусового характеру до фізичних та юридичних осіб, що порушують чинні правові приписи.

Адміністративно-правова охорона громадської безпеки в юридичній літературі розглядається як структурна частина державного управління, різновид виконавчо-розпорядної діяльності. Адміністративно-правова охорона громадської безпеки, її засоби, форми та методи обумовлені рядом факторів, в першу чергу, особливостями тієї сфери, що охороняється, тобто характером конкретних суспільних відносин. Адміністративно-правовий захист тих чи інших відносин громадської безпеки охоплює не лише заходи впливу за скоєння протиправних проступків, а стосується і правомірної поведінки, врегулювання відносин в інтересах їх вдосконалення, узгодження дій людей, їх колективів або об'єднань між собою та зовнішніми умовами. Головний зміст адміністративно-правової охорони громадської безпеки полягає у впливові на зовнішню сферу відносин і проявляється в процесі організаційно-правової діяльності. Цей вплив звичайно має на увазі і застосування засобів адміністративного примусу, які б забезпечили необхідні зв'язки усіх ланок системи охорони в інтересах їх ефективного функціонування, що не дає ознак можливості розглядати примус як основний напрямок адміністративно-правової охорони громадської безпеки. Примус завжди розглядається як допоміжний метод державного управління до переконання. [1, С.31].

Одне із завдань адміністративного законодавства і його складової частини – законодавства про адміністративні правопорушення – полягає в охороні громадської безпеки і порядку, власності, політичних, особистих

АНОТАЦІЯ

У роботі досліджена наукова проблематика правового регулювання забезпечення громадської безпеки. Визначені перспективні напрями подальших розвідок з досліджуваних питань.

прав і свобод громадян, а також прав і законних інтересів підприємств, установ і організацій, встановленого порядку управління. Система адміністративно-правових засобів охорони громадської безпеки має різнобічний характер.

Всі ці елементи взаємопов'язані, взаємодіють один з одним, створюють складну систему відносин, зв'язків, процесів такого складного соціального явища, як адміністративна відповідальність.

Чинне українське законодавство про адміністративні правопорушення спрямоване на забезпечення, перш за все, саме державних інтересів і лише опосередковано – приватних прав і інтересів. Це не узгоджується з вимогами ст. 3 Конституції України, яка людину визначає найвищою соціальною цінністю.

Можливість реалізації адміністративно-правових засобів (стосовно конкретних громадян, посадових осіб) органами державного управління, спеціально уповноваженими посадовими особами – представниками адміністративної влади – і є результатом здійснення ними державних владних повноважень.

Досліджуючи питання розподілу повноважень щодо удосконалення нормативно-правового регулювання суспільних відносин, які виникають у ході забезпечення громадської безпеки, вважаємо, що у вказаних процесах мають бути задіяні наступні державні органи.

1. Вищі державні органи (Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України): визначають напрями державної політики щодо забезпечення громадської безпеки.

2. Міністерство внутрішніх справ України:

- ініціює та бере участь у розробці та погодженні нормативно-правових актів з питань громадської безпеки;

- реалізує забезпечення методичного керівництва діяльністю підрозділів громадської безпеки.

SUMMARY

We have studied the scientific problem of legal regulation of public safety. Identified areas for further research on the issues discussed.

Висновки та перспективи подальших розвідок

На сьогоднішній день в Україні певною мірою врегульована більшість процесів пов'язаних із забезпеченням громадської безпеки. Серед інших галузей права, що входять в структуру системи законодавчого регулювання і забезпечення громадської безпеки (конституційного, кримінального, кримінально-процесуального, адміністративного та інших), адміністративно-правові засоби забезпечення громадської безпеки становлять більшість, оскільки стосуються сфери управління та захисту прав і свобод громадян при їх здійсненні. У процесах удосконалення нормативно-правового регулювання суспільних відносин, які виникають у ході забезпечення громадської безпеки, мають бути задіяні як вищі державні органи, так і Міністерство внутрішніх справ України.

Враховуючи отримані результати, основними напрямами розвитку положень даного дослідження ми вважаємо науковий аналіз ролі та місця недержавних та державних суб'єктів у забезпеченні громадської безпеки.

Література

1. Ільницький О. М. Правове регулювання охорони громадської безпеки в Україні / О. М. Ільницький // Європейські перспективи. – 2010. – №3. – С. 31–33.

2. Радюшин Я. Н. Компетенция органов государственной власти и органов местного самоуправления в сфере обеспечения общественной безопасности: дис. ... кандидата. юрид. наук : 12.00.14 / Радюшин Яков Николаевич. – М., 2004. – 214 с.

3. Савельев О. С. Адміністративно-правові засади атестації працівників органів внутрішніх справ : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / О. С. Савельев. – Дніпропетровськ, 2008. – 22 с.